

ΚΡΑΧ στα ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑ;

Ο πρόεδρος του Πανεπιστημίου Αθηνών **Πέτρος Γέμτος** και ο γενικός γραμματέας του υπουργείου Παιδείας **Ιωάννης Πανάρετος** απαντούν σε **8 ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ** της «Εξπρές»

Επιμέλεια: **Μιχ. Παναβίδης**

ΚΑΖΑΝΙ που βράζει και απειλεί να εκραγεί μπορεί να χαρακτηριστεί αυτή την περίοδο η Παιδεία. Τα κλειστά πανεπιστήμια, οι κακές αμοιβές των διδασκόντων σε όλες τις βαθμίδες του συστήματος, η υποβάθμιση των πτυχίων και η γενικότερη οικονομική κρίση συνθέτουν το άκρως ανησυχητικό και επικίνδυνο τοπίο του εκπαιδευτικού μας συστήματος. Το αδιέξοδο των νέων σε συνδυασμό με τη διαρκώς κλιμακούμενη αντίδραση των διδασκόντων οδηγούν με μαθηματική ακρίβεια σε εκρηκτικές καταστάσεις ενδεχομένως μη ελεγχόμενες.

Οι κυβερνητικοί χειρισμοί θυμίζουν ακροβασία σε τεταμένο σχοινί χωρίς προστατευτικό δίκτυο και μάλλον ανασφάλεια προσθέτουν παρά συντελούν στην εκτόνωση της κρίσης και την ουσιαστική αντιμετώπιση των προβλημάτων.

Τα **76 δισ. δρχ.** που είχαν εγγραφεί στον τακτικό προϋπολογισμό του κράτους για τις δαπάνες των ΑΕΙ **εξαντλήθηκαν** πριν βγει το καλοκαίρι. Τώρα τα πανεπιστήμια ζητούν επειγόντως πρόσθετη **ενίσχυση 5 δισ. δρχ.** προκειμένου να ξεκινήσουν το νέο ακαδημαϊκό έτος. Παράλληλα, οι διδάσκοντες στις άλλες βαθμίδες του συστήματος (πρωτοβάθμια, δευτεροβάθμια) πολλαπλασιάζουν την πίεσή τους για βελτίωση του βιωτικού τους επιπέδου αλλά και για προώθηση που θα καλύφουν τις τρέχουσες ανάγκες.

Ωστόσο, η συστηματικότερη προσέγγιση του προβλήματος οδηγεί στο συμπέρασμα ότι η κρίση στην Παιδεία δεν είναι πλέον δυνατόν να ξεπεραστεί με την ενδεχόμενη γενναιοδωρία του υπουργού Οικονομικών ή την καλή διάθεση του υπουργού Παιδείας. Η απογοήτευση μεγάλων τμημάτων της ελληνικής κοινωνίας από τον τρόπο που γίνεται η διαχείριση της εξουσίας, ο περιορισμός των ευκαιριών για τους νέους ανθρώπους, η δημιουργία μιας κοινωνίας των δύο τρίτων προκαλούν εκρηκτική διάθεση στους φοιτητές, που αν και επιφανειακά φαίνεται να αντιμετωπίζουν παθητικά όλες τις τρέχουσες εξελίξεις, αρκεί ωστόσο μόλις μία σταγόνα για να ξεχειλίσει το ποτήρι και να πάρουν φωτιά τα Πανεπιστήμια.

Σοβαροί πανεπιστημιακοί κύκλοι **επισημαίνουν** ότι τώρα έχουν διαμορφωθεί και, γιατί όχι, έχουν ωριμάσει οι συνθήκες εκείνες που **μπορούν να οδηγήσουν τους φοιτητές σε μακρόχρονη, σκληρή και ανεξέλεγκτη σύγκρουση με το κράτος**, ανεξάρτητα μάλιστα από το ποιο κόμμα ασκεί την εξουσία. Το σοβαρό αυτό ενδεχόμενο δείχνει να φοβάται και η πολιτική ηγεσία του υπουργείου Παιδείας που προσπαθεί να παρακολουθήσει τις εξελίξεις.

Τα ίδια τα πολιτικά κόμματα δυσκολεύονται να παρακολουθήσουν τις εξελίξεις και τις τάσεις μέσα στα πανεπιστήμια. Κατανοούν με τρόπο σκληρό ότι έχει παρέλθει η εποχή του ελεγχόμενου συνδικαλισμού, της ντουτοκάς, των οραμάτων και των μεγάλων παρατάξεων. Σήμερα οι νέοι έχουν αναπτύξει σε βαθμό καταλυτικό ένα χιούμορ ανατρεπτικό μέσα από το οποίο προσαθούν

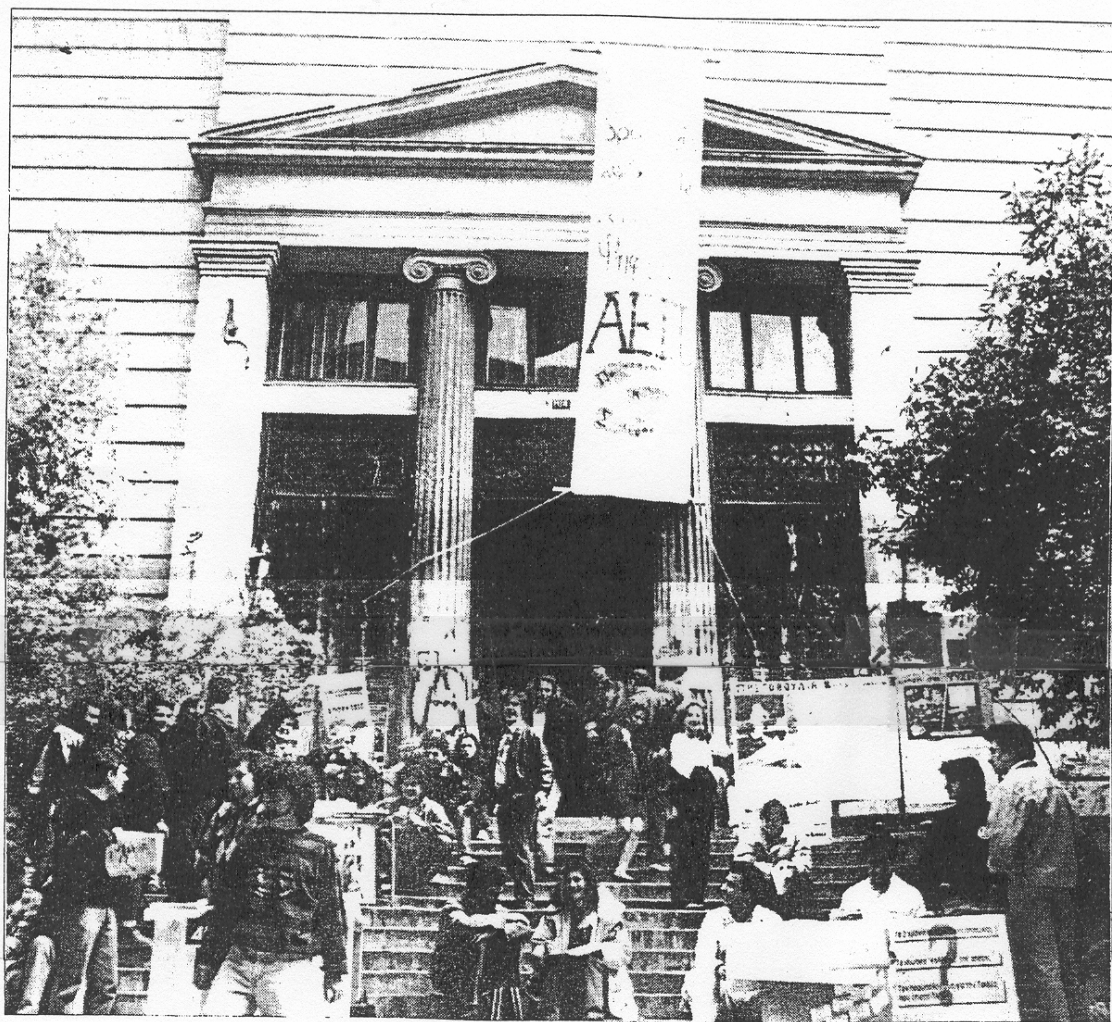
να δώσουν απαντήσεις στα καυτά προβλήματα του καιρού μας. Ο πολιτικός λόγος πήγε κοινώς "πέρπατο" και τη θέση του πήρε ένας άλλος λόγος, αληθινός, αδέσμευτος, αδιάφορος έως και αναρχικός (με τη φιλοσοφική έννοια του όρου). Αναλόγως οι ανεξάρτητες κινήσεις πολλαπλασιάζονται έχοντας χαρακτήρα κοινωνικής οργάνωσης και όχι πολιτικού σχηματισμού. Την ίδια στιγμή, οι πολλές σχολές που κυριολεκτικά ξεφύτρωσαν σε ολόκληρη την Ελλάδα κάτω από μικροπολιτική πίεση προκάλεσαν πληθωρισμό φοιτητών οι οποίοι βεβαίως έχουν ανάγκη από περισσότερους διδάσκοντες, περισσότερα βιβλία και εποπτικά μέσα. Προφανώς το ελληνικό κράτος δεν ήταν σε θέση να ανταποκριθεί στις ανάγκες που εν πολλοίς το ίδιο δημιούργησε χωρίς κανείς να του το ζητήσει.

Γεγονός είναι ότι η δυσανεμία των καθηγητών ενισχύει την αντίδραση των φοιτητών που πιστεύουν όλο και πιο σταθερά ότι σε λίγο δεν θα έχουν να χάσουν τίποτα.

Η "Εξπρές" επιχειρεί σήμερα να δώσει το στίγμα της κρίσης στην Παιδεία μέσα από τις θέσεις δύο αντιδικών πλευρών. Από τη μια πλευρά τοποθετείται ο πρόεδρος του Πανεπιστημίου Αθηνών **Πέτρος Γέμτος** και από την άλλη ο γενικός γραμματέας του υπουργείου Παιδείας **Ιωάννης Πανάρετος**.

Η αντιπαράθεση και η επιχειρηματολογία των δύο πλευρών δίδει τη διάσταση του προβλήματος και την οπτική γωνία από την οποία προσπαθεί ο καθένας να το αντιμετωπίσει.

Αντί εθνικών επενδύσεων μικροκομματικά πειράματα

1. Σε τι ακριβώς συνίσταται η κρίση στα ΑΕΙ και 1. κατά πόσον μπορεί να επεκταθεί στην πρωτοβάθμια και τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση;

Π. Γέμτος: Οι χειρότερα αμειβόμενοι καθηγητές

«Τα τελευταία χρόνια οι ανάγκες των πανεπιστημίων για κάλυψη των λειτουργικών τους δαπανών, αλλά και για έργα υποδομής αυξάνονται συνεχώς. Και είναι φυσικό αυτό, αφού οι απαιτήσεις για υψηλής ποιότητας εκπαίδευση διεθνώς πολλαπλασιάζονται, οι τεχνολογικές εξελίξεις τρέχουν, **τα δεδομένα αλλάζουν ραγδαία** και τα πανεπιστήμια, αν θέλουν να διατηρήσουν μια ποιότητα σπουδών, πρέπει να έχουν στη διάθεσή τους αυξημένα κονδύλια σε σχέση με τα προηγούμενα χρόνια. Παράλληλα, είναι αυτονόητο πως το πανεπιστήμιο δεν μπορεί να λειτουργήσει αποτελεσματικά εάν η ελληνική πολιτεία δεν δίνει **κίνητρα** στους πανεπιστημιακούς και δεν αποδεικνύει **εμπράκτως** ότι αναγνωρίζει τη συμβολή τους στην κοινωνική ανάπτυξη και πρόοδο.

Δυστυχώς, όμως, η πολιτεία δεν φαίνεται να κατανοεί και να συμμεριζεται τίποτα από τα παραπάνω. Γιατί πώς αλλιώς μπορεί να εξηγηθεί ότι εφέτος μας έδωσε μειωμένη επικορήνηση από τον τακτικό προϋπολογισμό και **καθήλωσε τις δαπάνες στο επίπεδο του '93**; Πώς να εξηγηθεί το ότι έχουν παγώσει επί χρόνια οι προσλήψεις των διοικητικών υπαλλήλων; Πώς να εξηγήσουμε το ότι δεν έχουν δοθεί τα τελευταία δύο χρόνια θέσεις ΔΕΠ; Όλα αυτά είναι προβλήματα που σχετίζονται με την έλλειψη πόρων, αλλά και τις γραφειοκρατικές και άλλες αγκυλώσεις του υπουργείου Παιδείας. Δεν είναι θεσμικά προβλήματα των πανεπιστημίων, όπως προσπαθεί να τα εμφανίσει ο υπουργός. Επιπλέον, η πολιτεία με την τακτική της προς τους πανεπιστημιακούς δασκάλους δείχνει ότι δεν κατανοεί το ρόλο και τη συνεισφορά της παιδείας στη συνολικότερη κοινωνική ανάπτυξη και πρόοδο της χώρας. Ενώ ο **νόμος Σουφλιά** (2083/92) πρόβλεπε αύξηση **35%** για τα μέλη ΔΕΠ πλήρους και αποκλειστικής απασχόλησης, στα πανεπιστήμια, με αυθαίρετη ερμηνεία, η αύξηση αυτή δόθηκε περικομμένη (23% περίπου). Την ίδια ώρα δίνονται αναδρομικά **αύξησης στους δικαστικούς ύψους 63 δις. δρχ.** Μ' αυτό δεν θέλω να πω πως δεν πρέπει οι δικαστικοί να αμειβονται ανάλογα με την αναμφισβήτητη σοβαρότητα και την **υπευθυνότητα** της δουλειάς τους. Ωστόσο, **θέλω να επισημάνω ότι η αρχή που υπάρχει στην ελληνική συνταγματική παράδοση, και πρώτος ο Γεώργιος Παπανδρέου** με τον ν. 5343/32 θεσμοθέτησε, **ότι οι πανεπιστημιακοί πρέπει να έχουν ίσες αποδοχές με τους δικαστικούς, σήμερα ανατρέπεται πλήρως.** Αυτό δεν δείχνει ότι η πολιτεία ημά πράγματι το έργο τους.

Όλα αυτά τα προβλήματα που έχουν συσσωρευτεί έχουν διαμορφώσει μια εκρηκτική κατάσταση στο χώρο της ανώτατης εκπαίδευσης και μας οδήγησαν στις κινητοποιήσεις που αποφασίσαμε. Όσον αφορά το αν η κρίση μπορεί να επεκταθεί στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση θα ήθελα να πω ότι σίγουρα υπάρχουν προβλήματα σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης, αλλά οι λειτουργοί της και όλοι οι εμπλεκόμενοι φορείς στην εκπαιδευτική λειτουργία πρέπει να αποφασίσουν πώς θα την αντιμετωπίσουν».

Ι. Πανάρετος: Δεν υπάρχει προσήλωση στα καθήκοντα

«Αυτό που χαρακτηρίζουμε σήμερα ως κρίση στα ΑΕΙ είναι συσσωρευμένη μιας σειράς προβλημάτων που ενώ υφίστανται εδώ και χρόνια δεν έχουν ποτέ αντιμετωπιστεί αποτελεσματικά. Στην αρχή το πρόβλημα **θεωρήθηκε** ως οικονομικό και προβλήθηκε ως τέτοιο. Τα πανεπιστήμια ισχυρίστηκαν ότι οι κορηγούμενες πιστώσεις από το κράτος για τα λειτουργικά έξοδα δεν επαρκούν για να καλύψουν τις ανάγκες τους. Αυτό είναι, ίσως, ένα πρόβλημα, **δεν είναι όμως το ουσιαστικότερο.** Στην πραγματικότητα η χώρα μας έχει αγνοήσει τις εξελίξεις που πραγματοποιούνται σε όλο τον κόσμο, στην εκπαίδευση γενικά, αλλά και στην τριτοβάθμια εκπαίδευση ειδικότερα. Τα πανεπιστήμια **υποχρεώνονται** να λειτουργούν με κανόνες που **δεν τους επιτρέπουν να έχουν την απαιτούμενη ευελιξία.** Κανείς όμως μέχρι σήμερα δεν έχει ασχοληθεί ουσιαστικά με την ποιότητα της παρεχόμενης από τα πανεπιστήμια εκπαίδευσης, την αποτελεσματικότητά της και τον τρόπο που τα προβλήματα αυτά έχουν αντιμετωπιστεί. Τα τελευταία δέκα χρόνια στην Ευρώπη, στην Αμερική, αλλά και στις υπόλοιπες ανεπτυγμένες ή λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες έχει γίνει προσπάθεια διεύρυνσης του αριθμού των νέων που έχουν πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση με ταυτόχρονη αξιολόγηση των ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Στην Ελλάδα, **εξακολουθούμε** να έχουμε περίπου τον ίδιο αριθμό εισακτέων, ενώ ο αριθμός των διδασκόντων έχει σχεδόν διπλασιασθεί και έχουν ιδρυθεί πολλά νέα τμήματα. Οι συνθήκες **διοίκησης**, εξάλλου, στα πανεπιστήμια δεν παρέχουν **κανένα κίνητρο** στους αυτούς που τα διοικούν για να προσπαθήσουν να κάνουν αποτελεσματική διοίκηση. Αντίθετα, έχουν κάθε κίνητρο να ζητούν από το κράτος αύξηση του αριθμού των διδασκόντων, αύξηση των πόρων και εξυπηρέτηση των εσωτερικών αιτημάτων.

Αντίστοιχα προβλήματα αντιμετωπίζει η πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Οι χαμηλές αποδοχές των εκπαιδευτικών της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης τους στρέφουν προς άλλες δραστηριότητες, γεγονός που συνεπάγεται ότι δεν μπορούν να αφιερωθούν στο λεπτούργημα που κάνουν.

Αν μου ζητούσατε να συνοψίσω σε μια φράση το πρόβλημα του εκπαιδευτικού συστήματος θα έλεγα ότι το σύστημα δεν έχει ως κυρίαρχο στοιχείο του την εξυπηρέτηση των εκπαιδευομένων.

Όλοι ελλοιζούμε ότι θα υπάρξει δυνατότητα αντιμετώπισης μέρους τουλάχιστον των οικονομικών προβλημάτων. Κάτι τέτοιο, όμως, δεν θα έχει ουσιαστικό αποτέλεσμα αν δεν συνδυαστεί με δομικές αλλαγές του εκπαιδευτικού συστήματος. Δεν θα πρέπει να ξεχνάμε, άλλωστε, ότι οικονομικό πρόβλημα δεν αντιμετωπίζει μόνο το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα. Ιδιαίτερης μορφής προβλήματα αντιμετωπίζουν και οι άλλες αναπτυγμένες χώρες. Οι χώρες αυτές προσπαθούν να αντιμετωπίσουν το οικονομικό πρόβλημα με καλύτερη διαχείριση και αξιοποίηση των διατιθέμενων πόρων».

2. Οι σχολές κλείνουν, τα πανεπιστήμια υποβαθμίζονται, τα περιθώρια σίγουρα στενεύουν. Ποιοι είναι οι αίτιοι για την κακή μοίρα της ελληνικής εκπαίδευσης;

Π. Γέμτος: Δεν υπάρχουν «άφαντοι» καθηγητές...

«Είναι σαφές ότι τα προβλήματα στα ελληνικά πανεπιστήμια δεν γεννήθηκαν σήμερα, έχουν συσσωρευτεί. Πέραν των ανακείμενικών οικονομικών προβλημάτων που περιέγραφα πιο πάνω, οι **αλλεπάλληλες αλλαγές** του θεσμικού πλαισίου λειτουργίας των πανεπιστημίων, που συχνά εξυπηρετούν κομματικές σκοπιμότητες των κυβερνούντων, δημιουργήσαν **αγκυλώσεις** και **δυσλειτουργίες** που δεν έχουν ξεπεραστεί».

Ι. Πανάρετος: Είναι ανάγκη να θεσπιστούν κανόνες

«Δεν νομίζω όμως ότι μπορούμε να κάνουμε γενικεύσεις και να οδηγησάμε σε συμπεράσματα όπως ότι τα πανεπιστήμια υποβαθμίζονται. Θα πρέπει να τονίσω ότι υπάρχουν πολλά πανεπιστημιακά τμήματα στη χώρα μας στα οποία γίνεται συστηματική δουλειά, τόσο από πλευράς εκπαίδευσης όσο και από πλευράς έρευνας. Υπάρχουν πανεπιστημιακά τμήματα, οι πτυχιούχοι των οποίων εξασφαλίζουν άριστα θέσεις σε εξαιρετικά μεταπτυχιακά προγράμματα στο εξωτερικό. Υπάρχουν επίσης τμήματα που έχουν προγράμματα ανταλλαγών με γνωστά πανεπιστήμια του εξωτερικού με εξαιρετικές επιδόσεις. Δυστυχώς, επειδή **απουσιάζει η αξιολόγηση, δεν είναι γνωστό** στην ευρύτερη κοινωνία ποια είναι τα τμήματα αυτά και ποια είναι εκείνα των οποίων η ποιότητα είναι χαμηλή.

Η πολιτεία, ταυτόχρονα, δεν έχει αξιοποιήσει με σωστό τρόπο την εποπτεία που από το Σύνταγμα έχει στη λειτουργία των πανεπιστημίων. Οι **σχέσεις** του υπουργείου Παιδείας με το εκπαιδευτικό σύστημα ήταν πολλές φορές **πελατειακές.** Έχουμε έτσι οδηγηθεί σε καταστάσεις όπου, ενώ έχουμε μια από τις καλύτερες **αναλογίες** διδασκόντων - διδασκόμενων στα ελληνικά πανεπιστήμια, υπάρχουν τμήματα που **δεν έχουν προσωπικό** για να λειτουργήσουν το πρόγραμμα σπουδών τους. Αυτό οφείλεται στο ότι πολλές φορές τα τμήματα δημιουργούνται για ικανοποίηση τοπικών αναγκών ή εσωτερικών ισορροπιών των διδασκόντων στα πανεπιστήμια και όχι για να καλύψουν πραγματικές ανάγκες του εκπαιδευτικού συστήματος και της αγοράς εργασίας. Δεν είναι δυνατόν να έχουμε σήμερα προγράμματα σπουδών που να απαιτούν από το φοιτητή να εξεταστεί με επιτυχία σε **ογδόντα, εκατό, ακόμη και εκατόν είκοσι** μαθήματα για να πάρει πτυχίο όταν σε άλλες χώρες τα αντίστοιχα προγράμματα σπουδών **δεν απαιτούν** περισσότερα από **σαράντα** μαθήματα. Δεν μπορεί ταυτόχρονα να θεωρηθεί ως δείγμα καλής λειτουργίας το γεγονός ότι υπάρχουν περισσότερα από ένα πανεπιστήμια με περισσότερα από ένα πτυχία των οποίων ο λογαριασμός έχει υπερβεί κατά το τελευταίο δίμηνο το 1 εκ. δρχ».

3. Ο πληθωρισμός των διδασκόντων βλάπτει το 3. εκπαιδευτικό μας σύστημα. Μπορεί να ελεγχθεί και πώς;

Π. Γέμτος: Αποφάσεις χωρίς υπολογισμό πολιτικού κόστους

«Δεν θα έλεγα πως υπάρχει σήμερα στα ελληνικά πανεπιστήμια πληθωρισμός διδασκόντων. Αντίθετα, είναι σημαντικότερες οι ελλείψεις μελών ΔΕΠ (πανεπιστημιακών) σε όλα τα ΑΕΙ και ειδικότερα στα περιφερειακά πανεπιστήμια και στα νέα τμήματα. Δύο χρόνια τώρα η κυβέρνηση δεν δίδεθε καμία πίστωση για προκήρυξη θέσεων σε επιστημονικό προσωπικό».

I. Πανάρετος: Έμφαση στην αξιολόγηση και το αποτέλεσμα

«Όσο και αν φαίνεται παράδοξο, η απάντηση είναι ότι ναι, το βλέπει. Επειδή ακριβώς σε πολλά πανεπιστημιακά μαθήματα ο αριθμός των διδασκόντων είναι υπερβολικός αυτό οδηγεί στην προσπάθεια μαθημάτων στο πρόγραμμα σπουδών, όχι υποχρεωτικά απαραίτητων για τη σωστή εκπαίδευση των φοιτητών. **Οδηγεί ταυτόχρονα τους διδάσκοντες σε αναζήτηση άλλων απασχολήσεων.** Το ίδιο πιστεύω συμβαίνει στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Η πολιτεία και οι εκπαιδευτικοί συμμετέχουν σε έναν μάταιο αγώνα για να διορίσουν όσο το δυνατόν περισσότερους εκπαιδευτικούς. Αυτό γίνεται για να ελαττωθεί ο αριθμός των αδιόριστων εκπαιδευτικών. Είναι προφανές όμως ότι η προσπάθεια αυτή είναι μάταιη. Ταυτόχρονα, γίνεται μια προσπάθεια τεχνητής αύξησης των αναγκών με κατάτμηση τμημάτων που δεν δικαιολογείται από τον αριθμό των μαθητών.

Πιστεύω ότι ο μόνος τρόπος ελέγχου του προβλήματος αυτού, αλλά και όλων των άλλων προβλημάτων του εκπαιδευτικού συστήματος, είναι η αξιολόγηση».

4. Για πολλούς καθηγητές η έδρα είναι πάρεργο. Γιατί όμως προτιμούν την επιχειρηματική δραστηριότητα από το διδακτικό έργο;

Π. Γέμτος: Στα επίπεδα του '93 έχουν καθηλωθεί οι δαπάνες

«Δεν θα συμφωνούσα με τον χαρακτηρισμό "πάρεργο". Βεβαίως, σε πολλές περιπτώσεις, οι διδάσκοντες **αναγκάζονται** να εργαστούν και εκτός πανεπιστημίου, αφού είναι οι **χειρότερα αμειβόμενοι διδάσκοντες ανωτάτων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων σε όλη την Ευρώπη.** Αλλάωστε, ούτε η πολιτεία τους στερεί το δικαίωμα αυτό. Το θέμα είναι, όμως, να δώσει ικανοποιητικές αμοιβές, ώστε να μπορεί ο διδάσκων να αφοσιώνεται ολοκληρωτικά στο διδακτικό και ερευνητικό του έργο».

I. Πανάρετος: Κανένα κίνητρο για ποιότητα και οργάνωση

«Όπως εξήγησα και προηγουμένως, η ιδιότητα του καθηγητή προσφέρει πολλές δυνατότητες αξιοποίησής της σε άλλες δραστηριότητες. Το γεγονός, επίσης, ότι οι διοικήσεις των πανεπιστημίων δεν έχουν κίνητρα για να αντιμετωπίσουν με τον δέοντα τρόπο τις δραστηριότητες αυτές, επιτρέπει τη διαίωσιση και τον πολλαπλασιασμό των προβλημάτων αυτών. Θα πρέπει όμως να επισημάνω ότι παρόμοια προβλήματα αντιμετωπίζουν και άλλες χώρες. Το διδακτικό έργο των καθηγητών δεν αξιολογείται, ούτε δυστυχώς έχει διαμορφωθεί η ακαδημαϊκή νοοτροπία που να επιβάλλει από εαυτή την προσπάθεια των καθηγητών στα διδακτικά τους καθήκοντα χωρίς επιβολή διοικητικών μέτρων, που συνήθως αποτυγχάνουν».

5. Παράλληλα, γιατί το σύστημα ανέχεται τους «ιπταμένους» και τους «άφαντους» καθηγητές;

Π. Γέμτος: Αλλαγές για κομματικές σκοπιμότητες

«"Άφαντοι" καθηγητές, όπως τους χαρακτηρίζετε, δεν υπάρχουν. Υπάρχουν μόνο καθηγητές που ασκούν επαγγέλματα εκτός πανεπιστημίου. Νομίζω ότι καθήκον της πολιτείας είναι να διασφαλίσει τις προϋποθέσεις απρόσκοπτης απασχόλησης των πανεπιστημιακών στα ΑΕΙ».

I. Πανάρετος: Οι πελατειακές σχέσεις εμπόδιο στην πρόοδο

«Σας εξήγησα και προηγουμένως ότι οι διοικήσεις των πανεπιστημίων δεν έχουν κανένα κίνητρο για να αντιμετωπίσουν αποτελεσματικά τα φαινόμενα αυτά. Πιστεύω, βέβαια, ότι και η πολιτεία έχει υποχρέωση να θέσει κάποιους κανόνες που να διαχωρίζουν τους διδάσκοντες σε διδάσκοντες πλήρους απασχόλησης και σε διδάσκοντες μερικής απασχόλησης, με συγκεκριμένες ευθύνες».

6. Ποιοι είναι οι μηχανισμοί που έχουν μετατρέψει την πολιτεία σε απλό θεατή των δυσμενών εξελίξεων στην παιδεία;

Π. Γέμτος: Δεν υπάρχει πληθωρισμός διδασκόντων

«Για να ξεπεραστεί η κρίση που, κατά κοινή ομολογία, αντιμετωπίζει η ελληνική εκπαίδευση στο σύνολό της **χρειάζονται γενναίες πολιτικές αποφάσεις,** χωρίς τον υπολογισμό του πολιτικού κόστους.

Δυστυχώς, η πολιτεία **εμφανίζεται να μην κατανοεί** το ρόλο των πανεπιστημίων σε μια σύγχρονη κοινωνία, τη συμβολή τους στην καλλιέργεια και την παραγωγή της γνώσης. Αντιμετωπίζει τα πανεπιστήμια ως "αγαθά πολυτελείας" που σε εποχές οικονομικών δυσκολιών μπορούν, χωρίς σοβαρές συνέπειες, να περιοριστούν ποσοτικά.

Είναι καιρός η πολιτεία να δείξει έμπρακτα την προτεραιότητα που δίνει στην παιδεία, διπλασιάζοντας το ποσοτό του ΑΕΙ που διατίθεται για την παιδεία».

I. Πανάρετος: Προσπάθεια τεχνητής αύξησης αναγκών

«Η μέχρι σήμερα πρακτική οδηγούσε σε μια κατάσταση, όπου η πολιτεία **έθετε κανόνες εξειδικευμένους και λεπτομερείς** οι οποίοι τις περισσότερες φορές **δεν ήταν αποτελεσματικοί με τους κανόνες ευκολίας, τεροβαθούσε να "προλάβει"** αρνητικές καταστάσεις χωρίς αυτό να επιτυγχάνεται. Αν, όπως εγώ πιστεύω, η έμφαση δοθεί στην αξιολόγηση και στο αποτέλεσμα, θα οδηγηθούμε σε πολύ καλύτερα αποτελέσματα».

7. Πού οφείλεται η παθητική στάση του φοιτητικού κινήματος;

Π. Γέμτος: Στροφή των φοιτητών στις σπουδές...

«Θα πρέπει, κατά αρχήν, να επισημάνω ότι αυτό που φαίνεται "παθητική στάση" είναι σε μεγάλο βαθμό **ενασχόληση** με τις σπουδές και την επιστήμη. Στο μέρος που είναι γνώσια παθητική στάση, οι φοιτητές δεν μπορούν να διαφοροποιηθούν από τη συντριπτική πλειοψηφία των Ελλήνων που εκφράζουν μια αυξανόμενη δυσπιστία απέναντι στα κόμματα και τους πολιτικούς».

I. Πανάρετος: Τα ιδανικά υποχωρούν στις υλικές αξίες

«Η σύγχρονη κοινωνία όλο και περισσότερο διαμορφώνει υλικές αξίες σε βάρος των ιδανικών και των οραμάτων. Η απαίτηση για καλύτερους όρους διαβίωσης και πιο άνετη ζωή είναι κατανοητή και επιθυμητή. Γι' αυτό και οι φοιτητές προσπαθούν να εξασφαλίσουν τις προϋποθέσεις για μια καλύτερη αποκατάσταση και συμμετέχουν λίγο σε δραστηριότητες που παλαιότερα θεωρούνταν αναπόσπαστο μέρος της φοιτητικής ζωής.

Πρέπει όμως να επισημάνω και την ευθύνη των φοιτητών για τα προβλήματα που υπάρχουν στα ελληνικά πανεπιστήμια. Το υπάρχον νομοθετικό πλαίσιο τους επιτρέπει την ουσιαστική συμμετοχή σε όλα τα όργανα διοίκησης των πανεπιστημίων. **Δυστυχώς,** τις περισσότερες φορές η συμμετοχή αυτή εκφράζεται στις εκλογές για όργανα διοίκησης και μάλιστα με **κομματικές επιδράσεις.** Η ουσιαστική συμμετοχή των φοιτητών στις τρέχουσες δραστηριότητες της διοίκησης έχει ατονήσει σημαντικά».

8. Δεκατρία χρόνια μετά τον νόμο - πλαίσιο η δύναμη των ελληνικών πτυχίων διαρκώς μειώνεται. Μιλάμε για μία μεταρρύθμιση που έχει αποτύχει στα βασικά της σημεία;

Π. Γέμτος: Οι συνεχείς μεταβολές πληρώνονται...

«Τα πανεπιστήμια είναι ο μόνος θεσμός της ελληνικής κοινωνίας που τα τελευταία χρόνια παρουσιάζει άνοδο. Και αυτό οφείλεται στις εσωτερικές δυνάμεις των πανεπιστημίων, στην ακαδημαϊκή τους συνοχή, τις πνευματικές τους παραδόσεις και την παρουσία ικανών ανθρώπων. Οι θεσμικές μεταρρυθμίσεις, οι **αμφισβητήσεις** τους, οι **συνεχείς** μεταβολές στην πολιτική του υπουργείου Παιδείας, κάθε άλλο παρά συνέβαλαν στην ανάπτυξη των πανεπιστημίων και τη βελτίωση της απόδοσής τους».

Ι. Πανάρετος: Τα πράγματα εξελίχθηκαν διαφορετικά...

«Δεν συμφωνώ με τον γενικό χαρακτηρισμό ότι η δύναμη των ελληνικών πτυχίων διαρκώς μειώνεται. Όπως σας είπα και προηγουμένως, υπάρχουν προγράμματα σπουδών που όχι μόνο βελτιώνονται, αλλά μπορούν να συναγωνιστούν χωρίς καμία δυσκολία τα καλύτερα αντίστοιχα προγράμματα σπουδών γνωστών ξένων πανεπιστημίων. Η μεταρρύθμιση που έγινε το 1982 συνεισέφερε πολύ στο να δημιουργηθούν οι προϋποθέσεις για τη βελτίωση αυτή. Όπως όμως συμβαίνει με κάθε μεταρρύθμιση, υπήρξαν και πολλές πλευρές της που δεν εξελίχθηκαν με τον τρόπο που θα ήθελε κανείς».